

Kaupunginarkisto

Nimi Lastensuojelulautakunta

Toimivuodet 1922 – 1984

HISTORIA & TOIMINTA

Kasvatuslautakunnan (1899–1921) tehtäviä jatkamaan perustetun lastensuojelulautakunnan taustat palautuvat professori Matti Ruuthin vuosina 1919–1920 johtamaan komiteaan. Komitea suositteli mietinnössään keskitetyn ”kunnallisen lastensuojeluhallituksen” perustamista Helsinkiin. Komitean mietinnön mukaan perustettavaan hallitukseen tulisi kuulua lastensuojelulautakunta, joka antaisi yleiset suuntaviivat ja valvoisi lastensuojelutoimintaa, sekä lastensuojeluvirasto, joka olisi ”kokoonpantu ammattiin perehtyneistä, palkatuista virkamiehistä”.

Kaupunginvaltuusto teki päätöksen pääkaupungin lastensuojelutoiminnan keskittämisestä ja uudelleenjärjestelystä 27.4.1921. Kasvatuslautakunnan tilalle asetettiin vuoden 1922 alusta lukien lastensuojelulautakunta, jolle kasvatuslautakunnalle kuuluneiden tehtävien lisäksi uskottiin köyhäinhoidon varassa elävien ja lastenkoteihin sijoitettujen lasten huolto. Kasvatuslautakunta oli saanut ottaa lapsia huostaansa vain, jos suojelukasvatus todettiin tarpeelliseksi. Uuden köyhäishoitolain ja aviottomia lapsia koskevan lain tultua vuoden 1922 aikana voimaan lastensuojelulautakunnan tehtäviä lisättiin edelleen, minkä lisäksi lautakunta valvoi vuosina 1931–1944 myös lastenneuvolatyötä.

Lautakunnan uusi ohjesääntö vahvistettiin 19.12.1923. Sen mukaan lautakuntaa avustivat toimitusjohtaja, joka samalla oli lautakunnan sihteeri ja sen kanslian johtaja, kasvatuslaitoksen lääkäri, kasvattilasten hoidon ja samalla pikkulastenkotien valvontalääkäri, lastenhuollontarkastaja, nuorison huoltoja, kolme kanslianhoitajaa, neljä kanslistia, viisi naisopettajaa, kaksi naistarkastajaa, kolme kodeissakävijää, vahtimestari sekä tarpeellinen määrä ylimääräisiä apulaisia ja vapaaehtoisia avustajia. Lastensuojelulautakunnan toimeenpanevana elimenä oli kanslia, joka ensi alkuun jakaantui (1) yleiseen osastoon, (2) turvattomien lasten osastoon sekä (3) joutolasten ja nuorison huolto-osastoon.

Vuonna 1936 voimaan astuneen lastensuojelulain avulla koko maan lastensuojelutoiminta saatiin yhtenäisemmälle pohjalle. Valtioneuvosto antoi kuitenkin erikoisasetuksen Helsingin kaupungin yhteiskunnallisen huollon hallinnosta, jonka mukaan lapsiin ja nuoriin kohdistuva huolto jäi edelleen lastensuojelulautakunnan tehtäväksi.

Lastensuojelulautakunnan tehtävät kasvoivat etenkin 1940-luvun alussa voimakkaasti. Tuolloin esimerkiksi äitiysavustusanomuksien käsittelyn valmistelua varten perustettiin lautakuntaan pysyvä valiokunta. Perhelisälain (1943), kodinperustamislain (1945) ja lapsilisälain (1948) myötä em. valiokunta laajentui lastensuojelulautakunnan väestöasiainjaostoksi, jota varten perustettiin lastensuojeluvirastoon vastaavasti oma osasto. Toisekseen nuoria rikoksentehtäjiä koskeva laki (1943) toi lastensuojelulautakunnalle huomattavan määrän uusia, vaikeita tehtäviä. Lautakuntaan kuului tässä vaiheessa neljä osastoa: (1) turvattomien lasten huolto-osasto, (2) suojelukasvatusosasto, (3) erityishuolto-osasto ja (4) työhuolto-osasto.

Kaupunginarkisto

Toisen maailmansodan ja vuonna 1950 sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain jälkeen Helsingin kaupungin lastensuojelutoimen tehtäväpiiriin kuuluivat lasten ja nuorten henkilöiden sekä vajaamielisten erityishuolto samoin kuin pääasiallisesti lapsiperheille tarkoitettujen valtion varoista suoritettavien sosiaaliavustusten myöntäminen. Entistä voimakkaammin pyrittiin ennalta ehkäisevään huoltoon ja avohuollon tehostamiseen. Helsingin kasvaessa nopeasti juuri lapset ja nuoret joutuivat usein kärsimään siitä huolimatta, että sosiaaliturva oli kasvanut ja elintaso muutenkin noussut. Lastensuojelutoimen tarkoitus oli pyrkiä myötävaikeuttamaan jo etukäteen siihen, että lapsilla ja nuorilla oli suotuisa ja turvallinen kasvuympäristö.

Lastensuojelulautakunnan tehtävät pysyivät muuttuneissa oloissa pääpiirtein ennallaan. Lautakunta piti huolta lasten ja nuorten henkilöiden yhteiskunnallisen suojelun ja huollon sekä siihen liitettyjen huoltoalojen hallintoon ja täytäntöönpanoon kuuluneista asioista. Lautakunnan tuli mm. valvoa näiden huoltoalojen yleistä hallintoa ja täytäntöönpanoa sekä hoitaa äitiysavustuksesta, perhelisästä, lapsilisästä, kodinperustamislainoista, elatusavun turvaamisesta ja elatusavun ennakosta seurannut päätöksenteko. Lautakunnan osastojako muutettiin jaostohallinnoksi. Lastensuojelulautakunnassa oli nyt neljä vuodeksi asetettua jaostoa: (1) lastenhuoltojaosto, (2) suojelukasvatusjaosto, (3) äitiysavustus- ja perhelisäjaosto sekä (4) elatusapujaosto. Jaostoilla oli oikeus käyttää omalla toimialueellaan lautakunnan päätösvaltaa.

Helsingin kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 9.4.1979 asettaa komitean laatimaan selvityksen kaupungin sosiaalitoimen hallinnon kehittämistarpeista ja –mahdollisuuksista. Komitean tuli kiinnittää ensisijaisesti huomiota sosiaalihuollon eri toimintojen yhtenäistämiseen. Komitean asettaminen ennakoi vuonna 1980 voimaan astunutta lakimuutosta sosiaalihuollon hallinnosta, jonka perusteella Helsingin silloinen sosiaalitoimen hallintojärjestely oli mahdollista kumota.

Komitea esitti keväällä 1981 valmistuneessa mietinnössään, että silloiset huoltolautakunta, lastensuojelulautakunta ja lasten päivähoitolautakunta tulisi lakkauttaa ja niiden tilalle perustaa yksi yhteinen sosiaalilautakunta. Kaupunginvaltuusto teki tammikuussa 1982 periaatepäätöksen sosiaalitoimen organisaation kokonaisuudistuksesta, jonka pohjalta asetettiin sosiaalitoimen organisaatiokomitea valmistelemaan organisaatiouudistusta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi sosiaalitoimen organisaatiokomitean esityksen perusteella uuden sosiaalijohtosäännön marraskuussa 1984 ja uusi sosiaalivirasto aloitti toimintansa 1.1.1985.

Lähteet:

Aimo Halila, Helsingin kaupungin sosiaalitoimen historia (1977)
Helsingin kaupunginarkiston yleisluettelo (1981)